

- Úkoly, které stojí před studenty-komunisty na katedře psychologie -

Nejvíce práce je očekáváno od studentů-komunistů na poli ideologickém. Zvláště na katedře psychologie je třeba ideologickou práci zlepšit jak po stránce kvantitativní, tak kvalitativní. Je třeba každodenně bojovat o smýšlení všech studentů, získávat jena pozice marxismu-leninismu, ale také svou studijní morálkou.

Je třeba bezpodmínečně znát, jaké jsou nejdůležitější úkoly psychologie v současné době a pokud zatím učitelé neseznamují studenty s těmito problémy, působit na ně ve studijních a svazáckých pracovních skupinách. Bude třeba, aby právě komunisté brali na sebe úkoly ideologické povahy - aby vystupovali s aktuálními referáty k významným výročím, aby upozorňovali na důležité otázky pro naši společnost a tím tedy i pro psychologii, aby využili každé příležitosti k získávání všech studentů na svou stranu.

Jaké jsou tyto nejdůležitější úkoly psychologie v současné době?

- 1. Je třeba dosáhnout prohloubení metodologických základů psychologie z hlediska dialektického a historického materialismu a zajistit zvyšování její teoretické úrovně.

Zde tedy spočívá úkol studentů-komunistů na katedře v tom, aby studovali základy marxismu-leninismu, aby věnovali zvýšené úsilí výuce marxisticko-leninské filosofie a vědeckého komunismu, jakož i historii dělnického a komunistického hnutí u nás i ve světě. Jestliže chtějí ovlivňovat smýšlení ostatních lidí, musí mít sami jasno. Musí co nejlépe ovládat nástroj výstavby socialismu - marxismus-leninismus. Jen tato znalost jim umožní, aby kriticky přistupovali k učebnicím, které bohužel na psychologii zatím z velké části postrádají marxistický přístup. Jen tak mohou pozitivně ovlivňovat celý vyučovací proces, jestliže budou při seminářích a cvičeních vystupovat s názory v duchu marxismu-leninismu. Bude to tak zároveň tlak na učitele, kteří snad ještě vystupují z jiných pozic.

Je to velmi těžký úkol, který vyžaduje hodně péle a úsilí, mnohdy i odříkání, ale jedině tak přinese pozitivní výsledky.

- 2. Je třeba rozvíjet ideově-politické ujasňování základních otázek psychologie.

Psychologie se musí mnohem více angažovat v oblasti nadstavby, zvláště při utváření vědomí jedince, tříd i celé společnosti, při překonávání oportunistu.

Při rozvoji psychologie jako vědy a při užívání psychologických poznatků v praxi je nutno uplatnit dialektické spojení ideovosti a odbornosti. Stěžejní význam má spojení psychologické teorie činnosti, myšlení, učení, psychologie osobnosti a vývojové i sociální psychologie s řadou otázek, které vyplývají z každodenní ideové a politické práce.

Studenti-komunisté zde mohou vyjádřit zcela jasně své politické názory výběrem svých seminářních, ročníkových i diplomových prací a samotnou prací na nich. Předpokládá se, že to budou právě oni, kteří budou volit témata týkající se nejdůležitějších úkolů, kteří pomohou dát psychologii opět marxisticko-leninský charakter.

- 3. Se zvyšováním teoretické a metodologické úrovně je nerozlučně spjata kritika revizionismu a buržoasní ideologie, které jednak k nám pronikají ať cílevědomě nebo bezděčně zejména v pracích západních psychologů, jednak vyrůstají z domácích zdrojů /český pozitivismus/.

Studenti se na psychologické katedře stále setkávají a asi ještě budou setkávat s literaturou a mnohdy i s názory samotných vyučujících, které vycházejí buď z behavioristických, neobehavioristických směrů a různých forem operacionálního nebo z freudistických a neofreudistických teorií. K takovýmto názorům je třeba přistupovat kriticky, překonávat je vlastním úsilím, studiem,

zvládnutím zbraně, kterou pro nás je marxisticko-leninská filosofie. Je třeba také upozornovat na učebnice, které jsou *saturovány* takovými výmito poznatky. Upozornovat je třeba také na učitele, kteří ještě v dnešní době svými názory jdou at již chtějí nebo nechtějí proti naší socialistické vlasti.

Se zřetelům k existenci ideologického boje mezi socialistickou a kapitalistickou soustavou musí být i psychologie využito k všestrannému upevnování socialistického systému.

- 4. Velmi důležitou oblastí je problematika psychologie ideologické práce a komunistické výchovy v nejšířším slova smyslu.

Jedná se o takové otázky, jako např. jak vzniká a utváří se komunistické přesvědčení, socialistická uvědomělost či otázky metod působení agitace. Zde se odkrývá ohromné pole působnosti také pro studenty. I ti se mohou podílet na řešení jedné z nejdůležitějších úkolů stojících před psychologii. Mohou tyto otázky řešit ve svých diplomových, případně ročníkových pracech. Mohou podněcovat besedy o těchto otázkách s učiteli na katedrách.

- 5. Je nutno podstatně zlepšit informace o psychologických výzkumech v socialistických zemích.

Je nutno více využívat literatury dostupné ze socialistických zemí, hlavně ze SSSR. Je třeba, aby studenti sáhli i po časopisech ze socialistických zemí. Nabízejí se i možnosti recipročních zájezdů našich studentů do SSSR, případně jiných socialistických zemí.

Dále je třeba, aby si studenti uvědomovali společenskou angažovanost psychologie. S tím souvisí významné úkoly psychologie v oblasti politického, ekonomického a výchovného řízení společnosti. Jsou to např. otázky psychologických aspektů ideologické práce, otázky řízení společnosti v souladu s cílovými funkcemi socialismu.

Současný stav vědy vede k samozřejmému požadavku interdisciplinární spolupráce psychologie s dalšími vědními obory, zejména s filosofií, logikou, pedagogikou, sociologií, přírodními vědami, matematikou a kybernetikou. Je to dáno především povahou samotného předmětu zkoumání, kdy k překonání pozitivistické či fenomenologické popisnosti je nezbytné uvádět psychologické poznatky do příčinných souvislostí s biologii a fyziologií, se zákonitostmi vývoje společnosti. S tím je spjata nutnost metodologicky vycházet z kategorií a principů marxismu-leninismu a využívat také metodických možností, které poskytují kybernetické disciplíny.

Je tedy na studentech, aby nepodcenovali vedlejší disciplíny, které jsou v učebních plánech a které se přednášejí. K jejich studiu je třeba přistupovat nanejvýš odpovědně a uvědoměle.

V psychologii jsou stále vlivné buržoasní teorie. Chyby a nedostatky v ideologické oblasti psychologie znamenají nebezpečí pro rozvíjení marxistické psychologie. Pro účinný boj proti nim je třeba poznat příčiny šíření nesprávných názorů a hlavní ~~průběhy~~ formy jejich projevů.

Pronikání nemarxistických psychologických směrů idejí do československé psychologie bylo umožněno řadou příčin, mimo jiné nedostatkem starších marxisticky vzdělaných vědců, malým počtem odborných psychologů marxistů před rokem 1952, kteří stáli na marxistických pozicích a ~~nikdy~~ měli jasno nejen v otázkách ideologie, ale i v aplikování metod dialektického a historického materialismu v psychologii a také chtěli aktivně rozvíjet marxistickou psychologii. Při nedostatku domácích prací, teorií a experimentů, byly přijímány mnohdy nekriticky výsledky zahraničních autorů. Nedostatek kritických marxistických studií musel nutně vést ve svých důsledcích ke kompromisnímu vztahu k buržoasní a maloburžoasní koncepcím. Tyto koncepce nejsou v psychologii dosud překonány a jsou objektivní brzdou dalšího ideologického vývoje psychologických věd.

Je možno vysledovat šest základních forem pronikání buržoasních a revisionistických teorií do naší psychologie :

1. ústupová forma
2. tzv. pseudokritické metoda

3. pozitivisticko objektivistická
4. terminologická
5. organizačně politická
6. tzv. vědecká forma

1. Ústupová forma

je nejačně nápadná, patří však ke starým praktikám. V dějinách dělnického hnutí existuje bezpočet příkladů, že jakýkoli, i sebemenší ústupek od základních principů a zásadovosti marxismu-leninismu znamená uvolnit pozice pro nepřátelskou ideologii. Např. v knize J. Manna: Hranice psychologie/1967/ se volá po "překonaní citelné neinformovanosti v psychologii" a varuje se před "přehnanou obavou z pronikání buržoasních vlivů do naší vědy". Konstatuje se, že "není třeba obávat se infekce buržoasních prvků do psychologie a do společenských věd".

2. Tzv. "kritická" forma využívá možnosti, že lze idealistické, buržoasní názory kritizovat z pozice jiného idealistického filosofického směru.

3. Pozitivisticko objektivistická forma

popírá objektivní historické zá- konitosti. Jde o kladení protikladných ideologických názorů vedle sebe bez jejich posouzení z hlediska marxismu-leninismu, jde o připouštění jakýchkoli, tedy i nepřátelských názorů pod rouškou "objektivnosti". Avšak psycholog nemůže pouze pozitivisticky konstatovat fakta a popisovat jevy. Musí postupovat od jevu k podstatě, od faktů k souvislostem, od historického k abstrakci, nesmí podcenovat teorii, teoretickou interpretaci a hodnocení jevů, nesmí předčasně generalizovat nebo zůstat v zajetí subjektivismu.

Vychází-li vymezení hypotéz pracovních a třídění faktů z nesprávné, ne- marxistické koncepce, nemohou být pravdivé a společensky hodnotné ani závěry. Objektivismus a pozitivismus jsou velmi rozšířenou formou bur- žoasní stranickosti v psychologii u nás.

4. Terminologická forma

se objevila v některých publicistických populárně vědeckých člancích. Využívá se terminologie běžné v západní psychologii /např. americké/, jež je však u nás neobvyklá, násilná a nevychází z teorie naší společnosti.

5. Organizačně politická forma

Někteří psychologové se reakčním způsobem angažovali v přímých politických akcích v krizových letech 1958 - 69. Projevovala se snaha upevnit politické pozice pravicových sil ^{v mihle} a ovlivnit tehdejší veřejné mínění nežádoucím pravicovým směrem. Hrubě se útočilo proti marxismu a proti socialistickému zřízení, stavěl se do jedné roviny fašismus, socialismus a komunismus jako hrubé projevy diktatury a diktatura proletariátu se charakterizovala jako akt násilí. V serii článků o psychoanalýze se objevila zcela nezakrytá propagace Freudovy psychoanalýzy, politické invectivy proti socialistickému režimu, přesvědčení, že je nutno považovat Freudovu nauku za východisko, kterému je třeba dát obsáhlejší interpretaci.

6. Tzv. "vědecká forma"

Je z nejčastěji se vyskytujících forem nejvíce ne- bezpečná. Vyvozují se zde závěry na základě pseudovědeckých pokusů, které mají budit zdání naprosté "objektivity a neotřesitelnosti faktů", "správ- ých metodických postupů" bez ohledu na to, že se vychází a zdůrazňuje především subjektivní stránka jevů, pudů a instinkty, buržoasní hodnotící postoje, citová stránka prožívání atd.

Všechny formy působení ideové nepřátelských teorií v psychologii mají společného jmenovatele. Jsou to výhrady až záporný vztah ke komunismu jako k principu a státní ideologii.

V ideově politickém a teoretickém životě psychologů je třeba dosáhnout rozhodujícího přelomu, aby se prohloubil socialistický charakter veškeré práce odborných psychologů na všech úsecích činnosti. Dnes již nestačí pouze se přihlásit k marxismu-leninismu jako k filosofické základně, ale je nutno tuto základnu vnést do psychologické teorie tak, aby se stala klíčem při řešení aktuálních problémů vědy.

Použitá literatura :

1. "Ideologické problémy rozvoje marxistické psychologie v ČSSR" - /sborník/
2. Dokumenty XIV. sjezdu KSČ
3. Poučení z krizového vývoje